

DEKRIMINALIZACIJA I LEGALIZACIJA ILEGALNIH DROGA¹

Hrvoje Makvić

Hrvatska udruga socijalnih pedagoga

SAŽETAK

Cilj je ovog rada pregled zakonskih propisa Republike Hrvatske, Europskih zemalja, Rusije i zemalja Sjevernoameričkog kontinenta (SAD-a i Kanade) te poredba navedenih. Izložena mišljenja i pokreti u navedenim zemljama logično vode do naglaska na stavove za i protiv dekriminalizacije i legalizacije ilegalnih droga u Republici Hrvatskoj i svijetu. Rad ukazuje na kompleksnost cjelokupne problematike koja je trenutno vrlo aktualna kako u RH tako i u svijetu. Može se zaključiti da interes vlade pojedine države te njezin utjecaj na užu i širu društvenu zajednicu putem javnih medija određuje smjernice države (RH nije izuzetak) prema dekriminalizaciji i legalizaciji određenih vrsta ilegalnih droga.

Ključne riječi: dekriminalizacija, legalizacija, ilegalne droge

1. UVOD

Droge su oduvijek zanimale čovjeka koji je istraživao njihova svojstva i na taj ih je način pokušao iskoristiti kao pomoć u mnogim sferama života. Danas se susrećemo s mišljenjima, stavovima i burnim raspravama o njezinoj dekriminalizaciji i legalizaciji. Dekriminalizacija znači da je posjedovanje određenih zakonom propisanih droga i njihove zakonom propisane količine za osobnu upotrebu prekršaj, a ne kazneno djelo. Pod pojmom legalizacije misli se da posjedovanje određenih droga i njihove propisane količine za osobnu upotrebu nije niti kazneno djelo niti prekršaj. Postavljaju se brojna pitanja o vrlo aktualnoj temi. Dok jedna struja smatra da bi dekriminalizacija i legalizacija riješila probleme crnog tržišta, organiziranog kriminaliteta, te gubitak ogromnih sredstava države koja se koriste u borbi protiv narkomafije, druga struja smatra da se rat protiv droga mora nastaviti na način da se koriste (ili ne biraju?) sredstva koja imaju za konačni cilj smanjiti dostupnost droga na ilegalnom tržištu.

Sakoman (1995) podsjeća da se u odnosu na način na koji su droge tretirane pred zakonom, običavaju ih podijeliti na legalne i ilegalne. Legalnim drogama pripadaju nikotin i alkoholna pića. Ilegalne droge čine čitavu «lepezu» psihoaktivnih supstanci koje, unesene u organizam, izazivaju različite fiziološke i psihološke promjene (poremećaj opažanja, poremećaj raspoloženja, i dr.). Iako postoji mnogo različitih podjela ilegalnih (narkotičkih) droga, temeljno se mogu podijeliti na opijate (heroin), stimulanse (ecstasy i kokain), halucinogene (LSD) i kanabis (Hotujac, 1992; Sakoman, 1995; Schwebel, 1995; Kozarić-Kovačić, Grubišić-Ilić i sur., 1998; Klarić, 2000).

Stoljećima je uporaba i zlouporaba ilegalnih droga bila uglavnom ograničena na zemlje Azije, Mediterana i Bliskog Istoka. Uporaba kokinog lišća na neke zemlje Južne Amerike i područje Anda, a uporaba halucinogenih gljiva i kaktusa na područje Srednje Amerike i jug Sjeverne Amerike. Takva su sredstva bila, u pravilu, duboko povezana sa socijalnim i ekonomskim životom pojedinih zemalja i postala sastavnim dijelom njihovih kulturnih tradi-

¹ Ovaj članak dio je projekta pod naslovom «Samopercepcija mladih eksperimentalnih konzumenata i ovisnika o drogama u Zagrebu o razlozima konzumiranja i spremnosti na tretman» kojeg je naručitelj Poglavarstvo Grada Zagreba, Gradski Ured za rad, zdravstvo i socijalnu skrb, a izvoditelj studentska skupina.

cija, primjerice, opijum je stoljećima bio dominantan lijek Istoka (Kušević, 1997).

Prenošenje droga s jednog kraja svijeta na drugi uvijek je dovodilo do loših socijalnih ishoda jer je izostala kulturna tradicija koja je regulirala potrošnju. Gradanski rat u Americi doveo je do jakog širenja zlouporabe droga. Prvi i Drugi svjetski rat doveli su do širenja ovisnosti u Americi i u Europi (Kozarić-Kovačić, Grubišić-Ilić i sur., 1998).

Dekriminalizacija i legalizacija su riječi koje se često čuju u medijima i na javnim nastupima pojedinih grupa građana koji pokazuju pozitivan stav prema konzumiranju određenih ili svih vrsta opojnih droga.

Podijeljenost mišljenja javnosti o trenutno izrazito aktualnoj temi, podijeljenost stavova stručnjaka i odgovornih osoba sa raznih visokih političkih funkcija čine temelj za izradu ovog rada.

Najprije će se dati pregled stanja zakonskih propisa Republike Hrvatske, Europskih zemalja, zemalja Sjevernoameričkog kontinenta i Rusije kako bi se mogli usporediti.

2. ZAKONSKI PROPISI

Za razliku od običajnih normi (ponašanja ljudi stvorena dugotrajnim, neprekidnim ponavljanjem) i moralnih (norme stvorene u svijesti ljudi na temelju onoga što smatraju da je dobro ili zlo), samo iza pravnih normi stoji država s monopolom fizičke prinude i sankcijama za njihove prekršitelje (Kozarić-Kovačić, Grubišić-Ilić i sur., 1998). Dakle, pravne norme (zakonski propisi) su temelj za kažnjavanje počinitelja različitih kaznenih djela u zajednici. Zakonski propisi se razlikuju od države do države, tj. od zajednice do zajednice. Razlike se temelje na specifičnom povjesnom razvoju zakonodavstva te specifičnosti zajednice i njezinih potreba u određenom području svijeta.

U daljnjem tekstu prikazat ćemo hrvatski zakon te članak koje definira konkretno što je i u kojem kontekstu kazneno djelo te ćemo to usporediti sa zakonskim normama Europskih zemalja i to: Italije, Francuske, Španjolske, Nizozemske, Njemačke i Švedske. Usporedit će se Europski zakonski propisi koji se odnose na reguliranje i kontrolu prometa ilegalnih droga sa zakonskim propisima Sjedinjenih Američkih Država, Kanade i Rusije. Govorit će se o razlikama i sličnostima u propisima i u stavovima o opojnim drogama za gore navedene države kao predstavnike određenog područja svijeta (kulturološkog, sociološkog, kazneno-pravnog).

2.1. Hrvatsko zakonodavstvo

U kaznenom zakonu Republike Hrvatske, kaznena djela vezana uz drogu regulirana su u članku 173. u osam stavaka.

Prema njemu su sve djelatnosti vezane uz drogu (misli se dakako na ilegalnu drogu), zabranjene. Nigdje se, međutim, ne spominje zabrana konzumiranja opojnih droga, niti u privatnosti, niti u javnosti. Prema tome, ako osoba posjeduje određene količine opojne droge (kako stoji opisano u zakonu) te je konzumira na javnom mjestu u potpunosti tako da više "ne posjeduje" opojnu drogu ne može biti kažnjena jer niti jedan stavak jedinog članka kaznenog zakona koji regulira zlouporabu narkotika ne govori o zabrani konzumiranja. Također, ne spominju se nikakve odredbe ili količine ilegalnih droga čije bi posjedovanje bilo izvan kaznenog progona.

2.2. Europsko zakonodavstvo (Italija, Francuska, Španjolska, Nizozemska, Njemačka i Švedska)

Zakoni koji su trenutno na snazi u zemljama Europske unije razlikuju se u pojedinim segmentima što znači da se radi o različitim stavovima Vlade prema opojnim drogama iako se sve zemlje članice slažu ili imaju vrlo slična i uskladena stajališta o prometu drogama između zemalja Europske Unije. Europske države značajno pokazuju razlike u svojim zakonima kada se govori o posjedovanju droga i sličnim pitanjima, uključujući i «samoopskrbu» (kroz uzgajanje kod kuće) i «socijalno dobavljanje» ili dijeljenje droga između potrošača (Dorn i Jamieson, 2000). Kao rezultat ovih razlika dolazimo do zaključka da se, s obzirom na to u kojoj se državi nalazili, posjedovanje nekih određenih količina droga za osobnu upotrebu, može zanemariti, procesuirati kao prekršaj ili kao kazneno djelo.

Proučavanjem zakonskih odredbi koje govore o opojnim drogama u Italiji, Francuskoj, Španjolskoj, Nizozemskoj, Njemačkoj i Švedskoj može se zaključiti da postoje dvije verzije dekriminalizacije koje imaju različite početne točke i temelje. Tako se može govoriti o «toleranciji u sudbenom progону» i o «toleranciji u zakonodavstvu». Osnovna premisa u «Toleranciji o sudbenom progону» je ta da zakoni zabranjuju i kriminaliziraju u načelu, ali je politika osoba, koje imaju kao zadatak sudbeni progon osoba koje su na bilo koji način u doticaju s drogom, nepoduzimanje nikakvih aktivnosti (Dorn i Jamieson, 2000). Vrlo slikovit primjer za to je toleriranje malih količina za osobnu upotrebu u Ni-

zozemskoj. S druge strane, temelj «Tolerancije u zakonodavstvu» je taj da zakoni uopće ne zabranjuju konzumaciju. Primjer za to je nepropisana (zakonska) zabrana za konzumiranjem (ali ne i za posjedovanjem) droga u Njemačkoj, Italiji i Nizozemskoj.

2.2.1. Italija

U talijanskom zakonu piše da konzumiranje droga za osobne potrebe nije zabranjeno. Ovo se također odnosi na konzumiranje na javnom mjestu jer Zakon ne čini razliku između konzumiranja privatno i u javnosti. Zabrana je stavljena 1990. godine i bila je na snazi tri godine. Zabrana je skinuta referendumom iz 1993. godine. Konzumiranje droga nikada nije kriminalizirano, tj. ne postoje članci u Kaznenom zakonu koji govore o konzumiranju kao kaznenom djelu. Što se tiče posjedovanja droga za osobne potrebe Zakon to zabranjuje. Osoba koja je zatečena u posjedovanju droga bit će prekršajno kažnjena bez obzira na količinu droge. Posjedovanje malih količina droge za osobne potrebe na javnom mjestu identično se sankcionira kao i posjedovanje malih količina droge za osobne potrebe u privatnosti. Nabavljanje zabranjenih droga je prekršaj osim ako se ne uzgaja biljka kada to počinje biti kazneno djelo (Dorn i Jamieson, 2000).

2.2.2. Francuska

U Francuskoj je konzumiranje malih količina droga za osobne potrebe u privatnosti i na javnim mjestima zabranjeno te se smatra kaznenim djelom. Za takvo ponašanje osoba može biti kažnjena zatvorskom kaznom do jedne godine ili novčanom kaznom ili pristankom na obavezni medicinski tretman. Bisiou (Dorn i Jamieson, 2000) uočava da posjedovanje droga za osobne potrebe i posjedovanje droga na javnom mjestu i nabava zabranjenih droga nema zakonsku definiciju u Francuskom kaznenom zakonu. Posjedovanje se gleda u kontekstu upotrebe ili nabavke droga..

2.2.3. Španjolska

Posjedovanje droga za vlastite potrebe na tlu Španjolske nije u skladu sa Zakonom, kaže de la Cuesta (Dorn i Jamieson, 2000), ali nije niti kažnjivo. Konzumiranje na javnom mjestu je ozbiljan prekršaj koji uključuje novčanu kaznu, konfiskaciju i sl. Posjedovanje droga nije niti kazneno djelo niti prekršaj osim ako nije s namjerom daljnje preprodaje kad se smatra kaznenim djelom. Nabava droga za osobnu upotrebu nije kazneno djelo osim ako se na nabavlja u svrhu preprodaje, tj. trgovine.

2.2.4. Nizozemska

Opijumski zakon» je jedan od nizozemskih zakona koji se odnosi na reguliranje konzumiranja i trgovine droga. Zakon razlikuje teške i lake droge. Krajem 1980-tih, zakonodavne mjere za smanjivanje javnog nezadovoljstva uzrokovanog od strane konzumenata droga dobile su važno mjesto. Kamen temeljac nizozemske politike prema drogama je interes za javno zdravstvo tako da ministar zdravstva, socijalne skrbi i sporta ima odgovornost koordiniranja aktivnosti. Važno je naglasiti da provedba politike o drogama u velikom dijelu ovisi o lokalnoj i regionalnoj vlasti i organizacijama (Dorn i Jamieson, 2000).

Konzumiranje droga za osobnu upotrebu nije zabranjeno. Konzumiranje droga za osobnu uporabu na javnom mjestu je manji prekršaj u nekim lokalnim zajednicama.

Posjedovanje droga za osobne potrebe na javnom mjestu je zabranjeno i regulirano kaznenim zakonom. Međutim, po «načelu korisnosti», u praksi, takve se osobe kazneno ne proganjaju. Nabava droge je klasificirana kao kazneno djelo uključujući i vlastiti uzgoj biljaka. Sve biljke koje se nadu u posjedu osobe bivaju konfiscirane. Za trgovinu drogom na malo nizozemski zakoni predviđaju kaznu zatvora do dvije godine. Trgovina većim količinama droge kaznit će se kaznom do dvanaest godina zatvora (što uključuje i Opijumski zakon). Po «načelu korisnosti», u praksi, «coffeeshops» (specijalizirani prostori za uživanje marihuane) imaju specijalan tretman te se na njih ne primjenjuje «opijumski zakon». Godine 1999. dodan je članak pod nazivom «Democles» koji je imao za funkciju kontrolu širenja, tj. otvaranja novih «coffeeshopova». Godine 2001. «Zakon o smještaju ovisnika u kaznene tretmanske institucije» (nizoz. «Wet strafrechtelijke opvang verslaafden», Blom; prema Dorn i Jamieson, 2000) donosi novinu o smještaju ovisnika o drogama u zatvore s tretmanskim infrastrukturom ako i dalje potiču javno nezadovoljstvo u smislu kriminalnog recidivizma. U 2001. godini vlada je najavila niz mjera kako bi potaknula i poostrihla akcije protiv proizvodnje, prodaje i konzumiranja ecstasyja.

2.2.5. Njemačka

Bollinger (prema Dorn i Jamieson, 2000) prikazuje njemački zakon u kojem konzumiranje droge za osobne potrebe nije zabranjeno. Dodaje da konzumiranje droga na javnom mjestu nije prekršaj već se primjenjuje administrativan ukor protiv neugodnosti ili se tretira kao posjedovanje ili

dobavljanje. Posjedovanje «per se» (za osobne potrebe) i na javnom mjestu je kazneno djelo iako je moguće izbjeći kaznu ako se radi o zanemarivim količinama. Nabava droge je kazneno djelo, a uključuje i uzgajanje biljke ili psihoaktivnih gljiva.

2.2.6. Švedska

U Švedskoj je konzumiranje, prema Zili (Dorn i Jamieson, 2000) za osobne potrebe i na javnom mjestu kazneno djelo za koje zakonodavac predviđa kaznu do tri godine. U praksi, plaćaju se novčane kazne ili se osoba osuđuje na šest mjeseci zatvora. Govoreći o posjedovanju bilo za vlastite potrebe ili na javnom mjestu ili nabavljanje droga za vlastite potrebe, zakon te aktivnosti smatra kaznenim djelom i kažnjava ih kaznom zatvora do tri godine.

2.2.7. Usporedba navedenih europskih zakona

Iz gore prikazanih zakona zemalja Europske Unije vrlo lako je uočljivo da tri zemlje (Italija, Nizozemska i Njemačka) ne zabranjuju konzumiranje droge (upotrebu «per se»). Španjolski zakon govori o konzumiranju kao nečem što je kazneno djelo, ali u praksi, zbog «načela korisnosti» ne kažnjava konzumente koji konzumiraju male količine za osobnu uporabu osim u slučaju kad osobe posjeduju opojne droge sa namjerom njihove daljnje distribucije. Potpuno oprečno ovome, u Švedskoj i Francuskoj rigorozno se kažnjavaju konzumenti te je konzumiranje u bilo kakvom kontekstu kazneno djelo. Svaka od šest gore navedenih zemalja zabranjuje posjedovanje droga, ali nema svaka stav o posjedovanju kao kaznenom djelu. Kad govorimo o posjedovanju droga od strane konzumenta koji posjeduje drogu za osobnu upotrebu, četiri od šest zemalja to zabranjuju. To su Italija, Nizozemska, Njemačka i Švedska, ali je samo zadnje tri kriminaliziraju. U Italiji posjedovanje za osobne potrebe je prekršaj. Jedino Francuska ne definira pojam u svojem zakonu «posjedovanje za osobne potrebe». U praksi, tvrdi Bisiou (Dorn i Jamieson, 2000) posjedovanje služi kao dokaz za konzumiranje (što je kazneno djelo) ili za trgovinu drogom. Može se zaključiti da je zakon Španjolske vrlo proturječan jer ne definira što se to konkretno podrazumijeva pod «daljnjim distribuiranjem» i tko je točno rekreativni konzument. Može se primijetiti otvaranje mogućnosti mnogim «liberalnim» tumačenjima zakona. U Nizozemskom zakonu piše da su posjedovanje i trgovina drogama zabranjeni te su kaznena djela. Međutim, «načelo korisnosti» se primjenjuje prema posebnim mjestima koje služe kao prostori za konzumiranje (coffeeshopovima), tako da se za posjedovanje i nabavu droga ta mjesta i odgovorne osobe kazneno ne gone. «Coffeeshopovi» se toleri-

raju dok god ne izazivaju javno nezadovoljstvo i ograničeni su samo na marihuanu iako sve aktivnosti vezane uz nabavku droge i posjedovanje su zapravo, pravno gledajući, ilegalne. Svi izvještaji koji se odnose na dekriminalizaciju posjedovanja ili legalizaciju nabave marihuane ili druge kontrolirane droge u Nizozemskoj su netočni (Dorn i Jamieson, 2000).

2.3. Zakonodavstvo Sjedinjenih američkih država

Zakonodavstvo Sjedinjenih Američkih Država je vrlo različito ovisno o kojem području, tj. o kojoj državi je riječ. Svaka država ima za sebe poseban zakon sa svojim specifičnostima. Sve države su u određenoj mjeri usklađene s državnim, federalnim zakonom («federal law») no svaka država zasebno odlučuje što je u najboljem interesu zajednice. Zakonodavstvo Sjedinjenih Država se razlikuje od Europskog na način da se bazira na presedanima, tj. odlukama sudaca u određenim slučajevima tako da može doći do iznimaka u kažnjavanju s obzirom na svaki pojedini slučaj. Vrlo je komplicirano uspoređivati zakone svake pojedine države pa će se ovom prilikom prikazati kako je zakon o drogama države Maryland preslikan u administrativne norme Sveučilišta u Marylandu. Sveučilište zabranjuje na tlu sveučilišta ili na aktivnostima gdje je Sveučilište sponzor: neovlaštenu distribuciju, posjedovanje za svrhe daljnje distribucije, konzumiranje ili posjedovanje bilo koje ilegalne tvari (koje su propisane kao ilegalne člankom 27., stavkom 279 valjanog kaznenog zakona u Marylandu). Sankcije za kršenje Sveučilišnih normi o drogama uključuju: izbacivanje sa sveučilišta, privremeni prekid studiranja, uvjetni disciplinarni ukor, nadoknadu štete, isključivanje iz studentskog doma, uvjetno isključivanje iz studentskog doma, obvezu dodatnog istraživanja na projektima i ograničavanje upotrebe sveučilišnih objekata i pogodnosti. Ove sankcije idu zajedno sa službenim procesom koji može terećiti pojedinca u kaznenom postupku te na niti jedan način ne smanjuje ili poništava kazneno gonjenje.

Sjedinjene Američke Države vode «rat protiv droga» i vrlo su rigidna zemlja, gledano kao cjelina, u borbi protiv droga što dokazuju njihovi zakoni koji ostavljaju malo mjesta za rasprave o dekriminalizaciji i legalizaciji droga.

2.4. Kanadsko zakonodavstvo

Kanada je po broju stanovnika gotovo devet puta manja od Amerike no to nije nimalo utjecalo na manji broj konzumenata i ovisnika o drogama u toj zemlji. Kanada kao i sve ostale zemlje donijela je na nacionalnoj razini zakon kojim se ureduju

pravne norme koje se tiču droga, njihove upotrebe (konzumiranja) i trgovine.

2.4.1. Zakon o kontroliranim drogama i tvarima

Odredbe koje se tiču droga nalaze se u zakonu koji je donijela savezna vlada a zove se «Zakon o kontroliranim drogama i tvarima» («Controlled Drugs and Substances Act», CDSA). Gore navedeni zakon uključuje klasifikaciju droga po kategorijama. Najteže kazne su za kaznena djela u koja su uključene supstance iz Klasifikacije I, a uključuju heroin i kokain. Klasifikacija II uključuje marihuanu i ostale derivate kanabisa. U klasifikaciji III spominju se amfetamini i LSD, a Klasifikaciji IV barbiturati i anabolički steroidi. Tvari iz Klasifikacije IV se mogu posjedovati uz uvjet da ih liječnik prepisuje preko recepta. No, nelegalno je takve supstance uvoziti, izvoziti, ili trgovati njima. «Zakon o kontroliranim drogama i tvarima» za svaki od ovih prekršaja ima definirane sankcije koje su za većinu napisane u obliku najvećih kazni koje počinitelj može dobiti. U stvarnosti te su kazne znatno manje. Zakon (CDSA) također sadrži najmanje i najviše kazne definirane kaznenim zakonom Kanade. Za maloljetne osobe (od 12 do 17 godina života) primjenjuje se kanadski zakon o sudovima za mladež. Presude variraju od slučaja do slučaja jer sudac uvijek uzima u obzir stav i ličnost osuđene osobe, prijašnje kriminalno ponašanje, okolnosti zločina, količinu i vrstu droge i ostale okolnosti.

2.4.2. Vrste kaznenih djela i sankcije

U Kanadi su kaznena djela u direktnoj vezi s drogama podijeljena na glavnih pet koja uključuju: posjedovanje, trgovinu, posjedovanje s namjerom trgovine, uvoz i izvoz te proizvodnju. Kazneno djelo posjedovanja bilo koje zabranjene droge (Klasifikacija I, II, III) je najmanje ozbiljno u usporedbi s trgovinom i ostalim kaznenim djelima. Stvarne presude koje se presuđuju počiniteljima prekršaja posjedovanja droga vrlo su različite. Osoba uhvaćena sa malim količinama kanabisa prvi put može dobiti i uvjetnu osudu, dok drugi put već ima kriminalni dosje. Izvoz i uvoz droge podrazumijeva uzimanje ili davanje droga izvan kanadske granice. Osoba ne mora osobno sudjelovati u fizičkom prenošenju droge nego je optužena ako je smislila cijelu operaciju. Kazne propisane kaznenim zakonom variraju do najviše kazne doživotnog zatvora. Kazne ovise o količini i vrsti droge i o tome da li se radi o jednom ili skupini kaznenih djela. Pravila «Tolerancije nula» («Zero tolerance») vrijede za sve građane Kanade koji unesu bilo koju količinu bilo kakve droge na tlo Sjedinjenih Američkih Država. Takva osoba će biti kažnjena po

američkim zakonima (www.plea.org/freepubs/freepubs.htm).

2.5. Rusko zakonodavstvo

Rusko zakonodavstvo definiralo je sve aktivnosti povezane s drogama u šest članaka. Od 1. siječnja 1997. godine stupio je na snagu novi zakon, a time i odnos prema drogama, konzumaciji, posjedovanju i trgovini. Spomenuto je opisano u zakonskim člancima od 228. do 233. ruskoga kaznenog zakona (Lammich, 2000). Prvi stavak članka 228. kaznenog zakona govori o nabavi i posjedovanju «velikih količina» narkotičnih dijelova psihoaktivnih supstanci bez namjere za daljnjom prodajom. Po ovom stavku osoba će biti kažnjena kaznom zatvora do tri godine (Mordoweic, 1998). Isti autor navodi da se posjedovanje «ne-velikih količina» narkotičnih dijelova psihoaktivnih tvari ne smatra kaznenim djelom već prekršajem za koji je moguća sankcija novčana kazna. Sankcija se može ukinuti ako osoba dobrovoljno počne program detoksifikacije. U prosincu, 1996. godine Rusko ministarstvo zdravstva izdalo je tablicu koja je još uvijek valjana, a koju sačinjavaju 64 narkotične droge i 16 psihotropnih droga. Pod «ne-velike količine» smatrano je za: hašiš (0.1 g), osušeni kanabis (0.1 g), neosušeni kanabis (0.5 g), opijum (0.1 g), morfij (0.1 g),... Heroin iznad 0.005 grama i LSD iznad 0.0001 gram bili su smatrani «velikim količinama» (Gilinsky, 1999). Stavci 2, 3, i 4 članka 228. kaznenog zakona odnose se na nabavu i čuvanje ilegalni droga sa namjerom prodaje, proizvodnje, obrade, prenošenja ili slanja narkotičnih dijelova psihoaktivnih tvari. Ako se osoba uhvati samo s malim količinama droge dobit će od tri do sedam godina kazne zatvora, a ako osoba počini kazneno djelo u grupi, ponovo ili se radi o većim količinama droga sudac može izreći kaznu od pet do deset godina zatvora. U slučaju organizirane grupe koja trguje drogom u velikim količinama, kazna je od sedam do petnaest godina zatvora (Butler, 1997). Osim članka 228., ostalih pet članaka kaznenog zakona također definiraju prekršaje vezane uz droge. Članak 229. govori o krađi ili iznuđivanju opojnih droga ili psihoaktivnih tvari. Osnovna kazna je kazna zatvora u trajanju od tri do sedam godina. Ako je krađu počinila organizirana grupa ili je bilo uključeno mnogo nasilja, počinitelji kaznenog djela mogu dobiti od osam do petnaest godina zatvora. U članku 230. Butler (1997) objašnjava zakonske stavke s obzirom na poticanje na konzumaciju opojnih droga. Osnovna kazna za počinitelja koji potiče druge na konzumiranje droga su dvije do pet godina zatvora. Članak 231. definira ilegalno uzgajanje biljaka koje sadrže narkotične tvari. Dvije su osnovne kazne za to kazneno djelo. Prva je vrlo vi-

soka novčana kazna, a druga je kazna zatvora do dvije godine. Isti autor nadalje približava definiciju organiziranja i održavanja prostorija koje služe kao mjesta za konzumente opojnih droga i psihoaktivnih tvari. U normalnim okolnostima predviđena je kazna od četiri godine zatvora, ako se radi organizirano i uključeno je više ljudi od tri do sedam godina. Na kraju, članak 233. govori o krivotvorenju ili izdavanju različitih dokumenata za nabavku droga ili psihoaktivnih tvari. Definirana kazna u kaznenom zakonu je do dvije godine kazne zatvora sa mogućnosti da se osoba suspendira do tri godine sa svog radnog mjesta. Rusija je donijela novi «Savezni zakon o opojnim drogama i psihoaktivnim tvarima» koji je stupio na snagu 11. travnja 1998. godine (Lammich, 2000). Zakon, u svojih 8 članaka, donosi promjene u načinima borbe protiv ilegalnog tržišta droge te daje naglasak na medicinske oblike liječenja ovisnika o drogama. Uz sve to, 89 dijelova Ruske Federacije (republike, autonomni teritoriji, kraisi, oblasti i gradovi Moskva i Petrograd) imaju pravo na provođenje vlastitih programa za prevenciju i represiju ilegalne cirkulacije droga, psihoaktivnih tvari i prekursora (Lammich, 2000).

Poslije prikaza zakonodavnih odredbi navedenih država svijeta bit će prikazani trenutni pokreti i mišljenja šire društvene zajednice s obzirom na aktualnu problematiku dekriminalizacije i legalizacije posjedovanja ilegalnih droga.

3. MIŠLJENJA I POKRETI

Izrazito je zanimljivo na koji način šira javnost govori i promišlja o dekriminalizaciji i legalizaciji posjedovanja ilegalnih droga. Dalje u tekstu će se skrenuti pozornost na mišljenja i pokrete Republike Hrvatske, Europskih zemalja i Sjevernoameričkog kontinenta.

3.1. Mišljenja i pokreti u RH

Trenutno je u Hrvatskom Saboru na čitanju «Nacrt konačnog prijedloga zakona o suzbijanju zlorabe opojnih droga» koji datira još iz travnja 2001. godine. Prijedlog kojega je sastavilo Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske u Glavi X, govori o prekršajnim odredbama. Vrlo precizno, u prijedlogu članka 55. stoji da će se kazniti pravna osoba kaznom od 20 000 do 50 000 kuna ako: posjeduje opojnu drogu, uzgaja mak namijenjen za izradu opojne droge, javnim oglašavanjem ili na drugi način promiče izradu, posjedovanje, upotrebu ili promet opojne droge, ... Popis prekršajno kažnjivih djela se proteže na jedanaest članaka. Fizička osoba se za sve ove prekršaje kažnjava kaznom od

5 000 do 20 000 kuna. U članku 60. govori se o novčanoj kazni od 1000 do 10 000 kuna za fizičku osobu koja na prijelazu državne granice posjeduje lijekove koji sadrže opojnu drogu bez medicinske dokumentacije (Nacrt konačnog prijedloga zakona o suzbijanju zlorabe opojnih droga, 2001).

3.2. Mišljenja i pokreti u europskim zemljama

Promatrajući događaje koji se trenutno odvijaju u zemljama Europe može se zaključiti da su pojedine države odlučile promijeniti, tj. modificirati postojeća zakonodavstva te da se vode rasprave o dekriminalizaciji i važu pozitivne i negativne strane takvih mogućih odluka. U izvještaju o drogama Europske Unije za 2002. godinu, stoji da je najmanje 45 milijuna njenih građana (18% njih između 15 i 64 godina) barem jednom probalo marihuanu, a 15 milijuna je konzumiralo navedenu laku drogu u zadnjih dvanaest mjeseci (McAllister, Brant-Zawadzki i sur., 2001). Najviše, od spomenutih 45 milijuna, su mladi ljudi i to: 25% petnaesto i šesnaestogodišnjaka, te 40% osamnaestogodišnjaka. U posljednjem desetljeću, broj osoba koje su priznale da su pušile marihuanu se udvostručio u mnogim Europskim zemljama. Većina zemlja još uvijek ima čvrsto stajalište o teškim drogama kao što su kokain i heroin, ali kad je riječ o «travi» tendencija je da se ide prema dekriminalizaciji. Iako postoje izuzetno strogi zakoni protiv konzumiranja kanabisa – pušenje «jointa» u Velikoj Britaniji, tehnički, može dovesti do kazne zatvora od pet godina. Način na koji milijuni «plove» van tih zakona, tjera Europske vlade na prilagodavanje (McAllister, Brant-Zawadzki i sur., 2001). Bez obzira na sve navedene podatke, dosta Europljana još uvijek misli da dekriminalizacija marihuane «ludilo» konzumenata te droge. U Nizozemskoj, čak 40% građana želi da se ponovo zabrane lake droge (McAllister i Steven, 2001). Treba spomenuti i tri Europske države koje podržavaju «Američki sistem» koji uključuje jaku restrikciju i «rat drogama». To su: Švedska, Finska i Norveška. Portugal je dekriminalizirao male količine marihuane koju osoba smije posjedovati za osobnu upotrebu, a definirana je kao deset dnevni doza. Ljudi zatečeni sa drogom mogu platiti globu, ali nikako ne mogu biti kazneno gonjeni. U Švicarskoj «coffeeshopovi» i «dućani» koji prodaju drogu rade bez miješanja vlade. Vlada trenutno razmatra prijedlog legalizacije marihuane (Katz, 2002). Iz ovih nekoliko navedenih primjera može se zaključiti da većina zemalja Europske Unije ima tendenciju dekriminalizirati i legalizirati (ponajprije Švicarska) lake droge (prvenstveno se misli na kanabis). Neke države još uvijek ostaju pri mišljenju da bi i najmanji iskorak ka dekriminali-

zaciji i legalizaciji bio koban potez unatrag koji nema apsolutno nikakve zakonske, socijalne ili tradicijske osnove. No te države su, trenutno, u manjini.

3.3. Mišljenja i pokreti u Sjedinjenim američkim državama

Sjedinjene Američke Države, može se reći tradicionalno, što se uklapa u njihov profil «svjetskog policajca», zauzimaju negativan stav prema drogama te su najavile rat drogama. Svih 50 država ne dijeli isto mišljenje kada je u pitanju dekriminalizacija i legalizacija. Iako su neke države, slušajući želje svojih birača, otvorile vrata prema dekriminalizaciji, stav Washingtona (federalan stav) je takav da bi legalizacija dovela do totalne socijalne katastrofe. U gotovo petnaest godina savezna vlada je potrošila 250 milijardi dolara pokušavajući kontrolirati droge stavljajući naglasak na provedbu zakona. Od 77 milijuna Amerikanaca koji su probali drogu, 2.7 milijuna je ovisno o drogama; 2.1 milijun je «zakvačen» na kokainu (Geers, 1995). Jedanaest država je dekriminaliziralo posjedovanje malih količina marihuane za osobnu upotrebu, a osam država koristi marihuanu u medicinske svrhe (Kalifornija, Kolorado, Maine, Nevada i Oregon dopuštaju jedno i drugo). Najnovija istraživanja pokazuju da 70% Amerikanaca podržava upotrebu marihuane u medicinske svrhe, a da njih 60% podržava dekriminalizaciju malih količina za osobne potrebe (One puff at a time, 2002). Mogli bismo zaključiti da više od polovice građana Amerike ima pozitivne stavove prema dekriminalizaciji (legalizaciji). Kao argument za legalizaciju Borden (2002) navodi slijedeće o dilerima droge na ulici: «...razumiju jako dobro da bi ih legalizacija droga ostavila bez posla, i to im je veća prijetnja nego kazna zatvora». Nedavno, pokret za legalizaciju dogodio se na Kalifornijskom Sveučilištu u Los Angelesu gdje su prkosni studenti pušili «jointove» na području sveučilišta. Za to su vrijeme, «triježni» administratori dijelili žute letke upozoravajući da su kazne vezane uz konzumiranje droga na tlu sveučilišta razlog za odbijanje savezne financijske pomoći (Rimensnyder, 2002). Sjedinjene Američke Države su podijeljene u mišljenju o legalizaciji i dekriminalizaciji. Dok Ured predsjednika želi zadržati pod svaku cijenu stav da su sve droge štetne i da uzrokuju «socijalnu katastrofu» jer na taj način opravdavaju ekstremno skup rat protiv droga koji (uspješno?) vode, drugi, stručnjaci i guverneri, suci i lokalni vlastodršci rade iskorake ka dekriminalizaciji slušajući želje, stavove i mišljenja ljudi u svom području.

3.4. Mišljenja i pokreti u Kanadi

Dekriminalizacija de facto, postoji u kanadskoj provinciji British Columbia, gdje se na poslovima sa kanabisom godišnje zaradi oko 2 milijarde dolara koji godišnje omogućavaju otvaranje 100 000 novih radnih mjesta. Liberalna vlada premijera Jeana Chretienja daje signale da bi željeli ustanoviti istu politiku u cijeloj državi (Tokatlian, 2002). Kao prilog tome autor navodi da je procijenjeno da između 30 i 40 % Kanadana od 15 do 24 godine života koriste marihuanu bez obzira na snažnu i skupocjenu borbu protiv spomenute biljke. Kanadsko medicinsko društvo procjenjuje da oko 600 000 Kanadana ima kriminalni dosje zbog posjedovanja marihuane, 1.5 milijuna stanovnika (5%) Kanade puše kanabis rekreativno (Beaudan, 2002). Otprilike 65% Kanadana podržava dekriminalizaciju lakih droga, a 47% legalizaciju. S najviše entuzijazma za dekriminalizaciju i legalizaciju izjašnjavaju se osobe od 18 do 25 godina života (One puff at a time, 2002). U ožujku 2002. godine medicinska organizacija koja se sastoji od 52 000 doktora medicine iz cijele Kanade uputila je Senatu pismu u kojem kažu: «Posjedovanje droga za osobnu upotrebu mora biti dekriminalizirano i razlikovano od trgovine i preprodaje droge i distribucije drugima koje moraju biti pokrivene odgovarajućim sankcijama» (www.mapinc.org/newstlc/v02/n443/a10.html). Zbog velike količine novca koji dolaze iz Britanske Kolumbije, provincije na sjeveru Kanade, država je zauzela stav o dekriminalizaciji jer je prepoznala više pozitivnih stvari koje ona donosi nego negativnih. Proučavajući brojna istraživanja Kanadani su izgradili pozitivan stav prema dekriminalizaciji te pokušavaju to zakonski uskladiti. Međutim, takva politika nimalo ne odgovara njihovim susjedima – Amerikancima, koji konstantno upozoravaju vladu Kanade da ne odluči prebrzo pozivajući se na nedovoljna istraživanja na tom području.

4. STAVOVI ZA I PROTIV

Stav je stečena, relativno trajna i stabilna, organizacija pozitivnih ili negativnih emocija, vrednovanja i reagiranja prema nekom objektu. Objekti stava mogu biti razne pojave iz psihološkog i socijalnog svijeta pojedinca – osobe, grupe, situacije, ideje i sl. (Petz i sur., 1992; Rathus, 2001; Colman, 2001). Stavovi se formiraju u procesu socijalizacije, stječu se na osnovu iskustva bilo u neposrednom kontaktu s objektom stava ili posredno i u interakciji sa socijalnom okolinom. Jednom formirani, stavovi su otporni na promjene i dosta trajni, iako se pod utjecajem izmijenjenih okolnosti i novih iskustava mogu mijenjati.

4.1. Stavovi za dekriminalizaciju i legalizaciju

Prva činjenica koju ističu na temelju vlastitog istraživanja Grinspoon i Bakalar (1997), je da nakon pet tisuća godina uporabe kanabisa među stotinama milijuna ljudi širom svijeta, ne postoje vjerodostojni dokazi da je ova droga ikada izazvala makar i jednu smrt. Iz mnogih istraživanja proizašlo je da kanabis može imati uobičajenu medicinsku upotrebu u sljedećim područjima: kemoterapija raka, glaukom, padavica, multipla skleroza, paraplegija i kvadriplegija, AIDS, kronični bolovi, migrena, reumatske bolesti (osteoartritis i ankilozirajući spondilitis), svrbež, predmenstrualni sindrom, menstrualni grčevi i trudovi, depresija i drugi poremećaji raspoloženja. Uz ove uobičajene medicinske upotrebe kanabis se može koristiti i u manje uobičajenim slučajevima. To su: astma, nesanica, lokalna anestezija, protutumorno djelovanje, distonija, shizofrenija, Crohnova bolest, dijabetička gastropareza, pseudotumor cerebri, tinitus, nasilje, posttraumatski stres (Grinspoon i Bakalar, 1997). Također se ističe činjenica da je dokaza o bilo kakvoj značajnijoj toksičnosti vrlo malo. Uz to načinjene su tri studije o štetnosti marihuane i to provedene na Jamajci, Costa Rici i u Grčkoj. U tim studijama, istraživači su uspoređivali dugoročne potrošače marihuane s apstinentima i nisu pronašli nikakav dokaz o intelektualnom ili neurološkom oštećenju, nikakve promjene u ličnosti, niti gubitak želje za radom ili sudjelovanjem u društvu (Grinspoon i Bakalar, 1997). Što se tiče sociološkog aspekta, interesantan je izvještaj Katza (2002) kada govori o Engleskoj. Naime, nekoliko šefova policije je napravilo velik iskorak "u smjeru dekriminalizacije" marihuane u Londonu na način da su konzumenta sa malim količinama upozoravali, a ne hapsili i na taj način su uštedjeli 2 500 sati rada u šest mjeseci. Scotland Yard je dokazao da se vrijeme utrošeno na formalnosti hapšenja, sređivanje papirologije za sud višestruko korisno utrošilo na daljnju borbu protiv kriminala u gradu. Koppel (Califano, 1995) navodi podatke o navikama konzumiranja kokaina i marihuane u Sjedinjenim Američkim Državama. Tako ističe da se broj Amerikanaca koji uživaju kokain smanjio sa 5.3 milijuna (koliko je bilo procijenjeno 1985. godine) na 1.3 milijuna 1994. godine što odgovara padu korisnika kokaina od 75%. Isto tako broj studenata koji su probali kanabis je pao sa 10.7 milijuna 1978. godine na 3.6 milijuna 1994. godine. Osoba koja želi konzumirati drogu naći će način na koji će to učiniti. Droge je potrebno promatrati prvenstveno sa zdravstvenog i socijalnog aspekta, a ne kriminalnog. Legalizacija ne bi bila korak u nepoznato. Geers (1995) podsjeća na, činjenicu da su droge

bile legalne prije 1914. godine kad zakonodavstvo Amerike nije imalo niti približno toliko kriminalnih aktivnosti povezanih sa drogama kao danas. Još dodaje da bi se vlada trebala fokusirati na zaštitu maloljetnika, gdje bi odrasli bili kažnjeni samo onda kad direktno ugrožavaju druge. Dekriminalizacija droga bi skupila milijarde dolara zbog poreza od svih rekreativnih konzumenata, te bi država simultano uštedjela milijarde koje sada troši na policiju, građenje zatvora, te utamničavanje osoba koje su počinile kazneno djelo vezano uz opojne droge (milijarda dolara je potrošena na troškove hapšenja 1 100 000 počinitelja kaznenih djela, a još je nekoliko milijardi potrošeno na gradnju zatvora i na troškove izdržavanja kazni zatvora). Kao najvažnije, ističe Geers (1995), dekriminalizacija bi omogućila koncentriranje svih organizacija koji se bave drogama na mali postotak stvarnih ovisnika na način da bi im se ponudila kvalitetna medicinska skrb te duhovna edukacija i tretman. Dekriminalizacija i legalizacija bi otvorila mnoga radna mjesta. U Britanskoj Kolumbiji oko 150 000 ljudi je zaposleno u industriji kanabisa koja zarađuje oko 4 milijarde dolara godišnje (McAllister, Brant-Zawadzki i sur., 2001). Makvić (2003) zauzima stav za dekriminalizaciju posjedovanja određenih zakonom propisanih količina lakih droga. Na taj bi se način prekinula dvostruka mjerila društva prema konzumentima i drogama uopće (prisjetimo se da su alkohol i cigarete također droge). Iz takve situacije moguće je pristupiti aktivnom rješavanju problema koji uključuje interdisciplinarni i transdisciplinarni pristup kao temelj stvaranja preduvjeta za sustavne programe i projekte koji bi se bavili ovim problemom u široj i užoj društvenoj zajednici.

4.2. Stavovi protiv dekriminalizacije i legalizacije

Argumenti i mišljenje različitih autora protiv dekriminalizacije i legalizacije mogu se podijeliti na dva područja. Prvo je područje medicine (zdravlja pojedinca) dok je drugo sociološko područje (kulturne i običajne norme određenog društva). U okviru prvog (medicinskog) područja spoznaje su sljedeće. Marihuana ima nekih zabrinjavajućih akutnih psiholoških učinaka. U određenim okolnostima, može štetiti pozornosti, kratkoročnom pamćenju, orijentaciji i koordinaciji pokreta. Ne zna se sa sigurnošću da li ti učinci traju još neko vrijeme nakon što je osjećaj intoksikacije prošao, tvrdi Chait (1990). Složeni zadaci koji zahtijevaju brze odluke, osobito kod rukovanja strojevima, najosjetljiviji su na psihoaktivne droge. Za kanabis se kaže da ponekad izaziva akutnu psihozu povezanu s halucinacijama, zabludama, neprimjerenim emocijama i nesređenim mišljenjem. Iako prilično rijetka,

ali vrlo važna pojava kod konzumiranja kanabisa je i flashback, ili spontani povratak simptoma koje izaziva droga kad osoba nije pod utjecajem. Nije zanemariv i učinak droga na reproduktivni sustav. Uz to, marihuana se najčešće konzumira pušenjem. Pušenje sužava i upaljuje zračne putove i smanjuje kapacitet udisanja; neki pušači hašiša oštetili su svoje bronhijalne stanice, tvrde Grinspoon i Bakalar (1997). Dim marihuane opterećuje pluća sa tri puta više katrana (netopivih čestica) i pet puta više ugljičnog monoksida od duhanskog dima. Dokazani su loši učinci marihuane koji uključuju bolesti pluća, bolesti srca, te oštećenja mozga, genetskog materijala pa čak i imunološkog sistema. Izuzetno jak argument protiv dekriminalizacije i legalizacije je dakako činjenica da droge izazivaju ovisnost (fizičku i psihičku). Ovisnost znači nezdravu, a često i neželjenu zaokupljenost drogom, do zanemarivanja većine drugih stvari (Grinspoon i Bakalar, 1997). Već je dokazano da «...ovisni kockari i alkoholičari donose patnju sebi i svojim obiteljima» (The case for legalization, 2001). Uz sve navedeno, misli se da je konzumiranje marihuane samo jedan od uvoda u svijet težih i opasnijih droga. U okviru drugog (sociološkog) područja, Califano (1995) govori o potrebi učenja od europskih zemalja koji su imali blage zakone prema drogama pa tako navodi primjer Italije koja je 1975. godine dekriminalizirala posjedovanje heroína, da bi danas Italija imala 350 000 ovisnika o heroínu te tako bila država sa najvećim brojem heroinskih ovisnika u Europi. Američki centri za kontrolu bolesti (U.S. Centers for Disease Control), su proveli istraživanje na 12 000 srednjoškolaca gdje su dokazali da oni koji puše marihuanu prije i lakše stupaju u spolne odnose, a da pri tome ne koriste zaštitu bilo kakve vrste (Califano, 1995). Uz to dokazali su da osobe koje puše kanabis češće pokušavaju samoubojstvo. Također, napominje Miller (2002) smrti koje su povezane s konzumiranjem droga su se popele s 14% prošle godine na 332% ove godine. Ljudi koji konzumiraju ecstasy imaju deset puta veću vjerojatnost da dobiju srčani udar od onih koji ne konzumiraju tu drogu. Na kraju, argument protiv je i mnoštvo kriminalnih aktivnosti koje su povezane sa trgovinom, preprodajom droga kao i kradama, razbojstvima i ostalim oblicima kriminalne aktivnosti. Tako Cvjetko (1999) navodi da je 1998. godine za kaznena djela iz članka 173. hrvatskoga Kaznenog zakona bilo prijavljeno 386 maloljetnika što je dvostruka brojka s obzirom na prijašnju godinu. Također dodaje da: »... ako analiziramo kretanje te pojave u razdoblju od 1996. do 1998. godine, onda proizlazi da je broj prijavljenika u odnosu na 1996. porastao dva puta – 386:132» (Cvjetko, 1999:101). Završna činjenica o kojoj go-

vori Dundović (1998) je da se godišnje oko 218 milijuna osoba, barem jednom u posljednjih 12 mjeseci, koristilo nekom vrstom zabranjenih droga, a kad bi se tom broju osoba pridodali konzumenti sedativa i barbiturata (depresanata), ta grupacija žrtava narkomafije bila bi znatno veća.

5. ZAKLJUČAK

Uz prikazane zakonske propise različitih zemalja, sa spomenutim sličnostima i razlikama te prikazom aktualnih mišljenja i pokreta za navedene svjetske modele može se zaključiti slijedeće. Države svijeta su podijeljene kad je u pitanju dekriminalizacija i legalizacija posjedovanja određenih količina ilegalnih droga sa svrhom osobne uporabe. Republika Hrvatska trenutačno ima vrlo rigorozan stav prema bilo kojem obliku ponašanja koje je vezano uz ilegalne droge, tj. sva takva ponašanja su kriminalizirana. Može se zaključiti da RH podržava «rat protiv droga» čiji su predvodnik Sjedinjene Američke Države. Pokušaj dekriminalizacije koji je prikazan u «Nacrtu konačnog prijedloga zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga» (2001) je samo još jedan politički potez vodećih struktura u Hrvatskoj. Hrvatske političke ličnosti još će jednom, uoči parlamentarnih izbora, pokušati dobiti glasove mladih ljudi. Brojna istraživanja govore o izrazitoj stopi apolitičnosti mladih u Hrvatskoj pa političari moraju ponuditi mladima nešto njima primamljivo – prvi korak prema dekriminalizaciji lakih droga. Zemlje Europske Unije su podijeljene oko ove aktualne problematike na način da određene države (Nizozemska, Italija, Španjolska, Švicarska i dr.) vide financijski interes, tj. interes punjenja državnog budžeta te ulaganje novaca u nove tretmanske programe i smanjivanje troškova koji dolaze od strane državnog aparata (policije) u smislu uštede radnih sati te korištenje istih u druga područja policijskog djelovanja (prvenstveno uhićivanja "pravih" kriminalaca). Nasuprot njima, države Europe koje nemaju tako liberalne zakonske propise slijede «američki sistem» i rigorozno kažnjavaju sve osobe koje su u bilo kojem kontekstu povezane sa ilegalnim drogama. Sjedinjene Američke Države i dalje vode oštru politiku prema narkotržištu te nameću svoju politiku i susjedima – Kanadanima iako više od 60% Kanadana podržava dekriminalizaciju posjedovanja određenih zakonom propisanih količina lakih droga za osobnu uporabu. Istraživanja i argumenata za i protiv ne nedostaje. Dio javnost ne priznaje istraživanja koja vode prema dekriminalizaciji i legalizaciji nego i dalje ima čvrst stav protiv droga u bilo kojem obliku. Nije se moguće oteti dojmu da mediji igraju veliku ulogu u stvaranju slike u javnosti o navedenom

problemu što nas logično dovodi do visokih državnih struktura i ličnosti u Republici Hrvatskoj koje imaju isključivo politički interes u postojećoj situaciji (dobivanje glasova mladih u parlamentarnim izborima). Alkohol i cigarete, kao legalne droge, svugdje su dostupne i svatko može doći do njih (uključujući i maloljetnike koji čine veliko potrošačko tijelo), te imaju mnogostruko veće štetne učinke nego rekreativno konzumiranje marihuane. Ostaje otvoreno pitanje: Do kad će hrvatsko društvo primjenjivati dvostruke standarde prema drogama?

6. LITERATURA

1. Beaudan, E. (2002): Canada poised to ease pot laws. *Christian Science Monitor*, 94, 218, 6
2. Borden, D. (2002): Legalization: Who Would Win? Who Would Lose?. *NACLA Report on the Americas*, 36, 2, 44
3. Butler, W. (1997): *Criminal Code of the Russian Federation*. Simmonds and Hill, London.
4. Califano, J. (1995): ABC distorts drug stats to promote legalization. *Human Events*, 51, 16, 5
5. Chait, S.L.D. (1990): Subjective and Behavioral Effects of Marijuana the Morning after Smoking. *Psychopharmacology*, 100, 328-333
6. Colman, A. M. (2001): *Dictionary of Psychology*. Oxford University Press, Oxford.
7. Cvjetko, B. (1999): Zloupotreba opojnih droga i kaznenopravni položaj mladih osoba. *Anali studentskog centra u Zagrebu*, 1, 99-106
8. Dorn, N., Jamieson, A. (2000): *Room for Manoeuvre (A Study of Drugscope for The Independent Inquiry on The Misuse of Drugs Act 1971)*. London.
9. Dundović, D. (1998): Ilegalni promet i trgovina opojnim drogama. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 5, 2, 605-624
10. Geers, T. (1995): Legalize drugs and stop the War on people. *Education*, 116, 2, 235
11. Gilinsky, Y. (2000): *Site Report on Drug Markets, Drug Trafficking, and Organized Crime in St. Petersburg*. St. Petersburg.
12. Grinspoon, L., Bakalar, J. B. (1997): *Marihuana zabranjeni lijek*. Sara 93, Zagreb.
13. Hotujac, L.J. (1992): *Zloupotreba sredstava ovisnosti – prevencija i nadzor*. Školska knjiga, Zagreb
14. Katz, G. (2002): Europe loosens its pot laws. *Rolling Stone*, 889/900, 55
15. *Kazneni zakon* (1997): Narodne novine, Zagreb, 110/97
16. Kozarić-Kovačić, D., Grubišić-Ilić, M. i sur. (1998): *Forenzička psihijatrija*. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, Zagreb.
17. Kušević, V. (1987): *Zloupotreba droga*. Grafički zavod Hrvatske, Zagreb.
18. Lammich, S. (2000): *Das russische Betäubungsmittelsrecht unter besonderer Berücksichtigung der strafrechtliche Regelung*. Berlin.
19. Makvić, H. (2003): Stavovi o dekriminalizaciji i legalizaciji droga u RH s obzirom na iskustvo konzumiranja. *Diplomski rad*, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb
20. McAllister, J. F. O., Brant-Zawadzki, A. i sur. (2001): Europe goes to pot. *Time Atlantic*, 158, 8, 20
21. Miller, A. (2002): Courting success?. *Community Care*, 1440, 4
22. Mordowiec, A. P. (1998): Provision for the Fight against Organised Crime in Russia, in MVD, ed., *Soverschenstvovaniye borby z organizovannoj prestupnostiu i narkobiznesom [Implementation of the Fight Against Organized Criminality and the Narcotics Business]*. MVD, Moscow.
23. *Nacrt konačnog prijedloga zakona o suzbijanju zloupotrebe opojnih droga* (2001): Republika Hrvatska – Ministarstvo zdravstva, Zagreb.
24. *One puff at a time* (2002): *Economist*, 354, 8291, 30
25. Petz, B. i sur. (1992): *Psihologijski rječnik*. Prosvjeta, Zagreb.
26. Rathus, S. A. (2001): *Temelji psihologije*. Naklada Slap, Zagreb.
27. Rimensnyder, S. (2002): *Higher Learning*. Reason, 34, 3, 16
28. Sakoman, S. (1995): *Doktore, je li istina da trava čisti pluća?*. Sysprint, Zagreb.
29. Schwebel, R. (1995): *Reći ne nije dovoljno*. Sysprint, Zagreb.
30. *The Case For Legalization* (2001): *Economist*, 360, 8232, 11
31. Tokatlian, J. (2002): *Normalizing the Drug Economies Colombia Legalization Debate*. *NACLA Report on the Americas*, 36, 2, 38
32. www.mapinc.org/newstlc/v02/n443/a10.html
33. www.plea.org/freepubs/freepubs.htm

DECRIMINALIZATION AND LEGALIZATION OF ILLEGAL DRUGS

Summary

The goal of this paper is to review legal regulations of the Republic of Croatia, European countries, Russia and the North American countries (USA and Canada), and to compare these legal regulations. The presented opinions and movements in these countries are logically leading to emphasis on the pro and con attitudes regarding the decriminalization and legalization of the illegal drugs in Republic of Croatia and other countries. This paper points to the complexity of this issue, which is presently one of top subjects in Croatia, as well as in other countries. The conclusion can be made that the interest of the country's administration (Croatia not being excluded) and its influence upon the community through the public media determines the country's guidelines in relation to the decriminalization and legalization of certain types of illegal drugs.

Key words: decriminalization, legalization, and illegal drugs.